

Ovid's *Amores*, Book 1

1.1 Arma gravī numerō violentaque bella parābam

ēdere, māteriā conveniente modīs.

pār erat īnferior versus; rīsisse Cupīdō

dīcitur atque ūnum surripuisse pedem.

“quis tibi, saeve puer, dedit hoc in carmina iūris? 5

Pīeridum vātēs, nōn tua, turba sumus.

quid, sī praeripiat flāvae Venus arma Minervae,

ventilet accēnsās flāva Minerva facēs?

quis probet in silvīs Cererem rēgnāre iugōsīs,

lēge pharētrātae virginis arva colī? 10

crīnibus īsignem quis acūtā cuspide Phoebum

īnstruat, Āoniam Marte movente lyram?

sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia rēgna:

cūr opus adfectās ambitiōse novum?

an, quod ubīque, tuum est? tua sunt Helicōnia tempē?	15
vix etiam Phoebō iam lyra tūta sua est?	
cum bene surrēxit versū nova pāgina prīmō,	
attenuat nervōs proximus ille meōs.	
nec mihi māteria est numerīs leviōribus apta,	
aut puer aut longās cōmpta puella comās.”	20
questus eram, pharetrā cum prōtinus ille solūtā	
lēgit in exitium spīcula facta meum	
lūnāvitque genū sinuōsum fortiter arcum	
“quod”que “canās, vātēs, accipe” dīxit “opus.”	
mē miserum! certās habuit puer ille sagittās:	25
ūror, et in vacuō pectore rēgnat Amor.	
sex mihi surgat opus numerīs, in quīnque resīdat;	
ferrea cum vestrīs bella valēte modīs.	
cingere lītoreā flāventia tempora myrtō,	
Mūsa per undēnōs ēmodulanda pedēs.	30

1.2 Esse quid hoc dīcam, quod tam mihi dūra videntur

strāta, neque in lēctō pallia nostra sedent,
 et vacuus somnō noctem, quam longa, perēgī,
 lassaque versātī corporis ossa dolent?
 nam, puto, sentīrem, sī quō temptārer amōre— 5
 an subit et tēctā callidus arte nocet?
 sīc erit: haesērunt tenuēs in corde sagittae,
 et possessa ferus pectora versat Amor.
 cēdimus, an subitum luctandō accendimus ignem?
 cēdāmus: leve fit, quod bene fertur, onus. 10
 vīdī ego iactātās mōtā face crēscere flammās
 et vīdī nūllō concutiente morī.
 verbera plūra ferunt quam quōs iuvat ūsus arātrī,
 dētrāctant prēnsī dum iuga prīma, bovēs.
 asper equus dūrīs contunditur ōra lupātīs: 15
 frēna minus sentit, quisquis ad arma facit.
 ācrius invītōs multōque ferōcius urget,
 quam quī servitium ferre fatentur, Amor.
 ēn ego, cōnfiteor, tua sum nova praeda, Cupīdō;
 porrigimus victās ad tua iūra manūs. 20

nil opus est bellō: pācem veniamque rogāmus;
 nec tibi laus armīs victus inermis erō.
 nocte comam myrtō, mātērnās iunge columbās;
 quī deceat, currum vītricus ipse dabit;
 inque datō currū, populō clāmante triumphum, 25
 stābis et adiunctās arte movēbis avēs.
 dūcentur captī iuvenēs captaeque puellae:
 haec tibi magnificus pompa triumphus erit.
 ipse ego, praeda recēns, factum modo vulnus habēbō
 et nova captīvā vincula mente feram. 30
 Mēns Bona dūcētur manibus post terga retortīs
 et Pudor et castrīs quicquid Amōris obest.
 omnia tē metuent, ad tē sua bracchia tendēns
 vulgus 'iō' magnā vōce 'triumphe' canet.
 Blanditiae comitēs tibi erunt Errorque Furorque, 35
 assiduē partēs turba secūta tuās.
 hīs tū mīlitibus superās hominēsque deōsque;
 haec tibi sī dēmās commoda, nūdus eris.
 laeta triumphantī dē summō māter Olympō
 plaudet et appositās sparget in ōra rosās. 40

tū pinnās gemmā, gemmā variante capillōs

ībis in aurātīs aureus ipse rotīs.

tum quoque nōn paucōs, sī tē bene nōvimus, ūrēs;

tum quoque praeteriēns vulnera multa dabis.

nōn possunt, licet ipse velīs, cessāre sagittae;

45

fervida vīcīnō flamma vapōre nocet.

tālis erat domitā Bacchus Gangētide terrā:

tū gravis ālitibus, tigribus ille fuit.

ergō cum possim sacrī pars esse triumphī,

parce tuās in mē perdere victor opēs.

50

aspice cognātī fēlīcia Caesaris arma:

quā vīcit, victōs prōtegit ille manū.

1.3 Iūsta precor: quae mē nūper praedāta puella est

aut amet aut faciat cūr ego semper amem.

ā, nimium voluī: tantum patiātur amārī;

audierit nostrās tot Cytherēa precēs.

accipe, per longōs tibi quī dēserviat annōs;

5

accipe, quī pūrā nōrit amāre fidē.

sī mē nōn veterum commendant magna parentum

nōmina, sī nostrī sanguinis auctor eques,

nec meus innumerīs renovātur campus arātrīs,

temperat et sūmptūs parcus uterque parēns:

10

at Phoebus comitēsque novem vītisque repertor

hāc faciunt et mē quī tibi dōnat Amor

et nūllī cessūra fidēs, sine crīmine mōrēs,

nūdaque simplicitās purpureusque pudor.

nōn mihi mīlle placent, nōn sum dēsultor amōris:

15

tū mihi, sī qua fidēs, cūra perennis eris;

tēcum, quōs dederint annōs mihi fīla sorōrum,

vīvere contingat tēque dolente morī.

tē mihi māteriem fēlicem in carmina praebē:

prōvenient causā carmina digna suā.

20

carmine nōmen habent exterrita cornibus Iō

et quam flūmineā lūsit adulter ave

quaeque super pontum simulātō vecta iuencō

virgineā tenuit cornua vāra manū.

nōs quoque per tōtum pariter cantābimur orbem

25

iūnctaque semper erunt nōmina nostra tuīs.

1.4 Vir tuus est epulās nōbīs aditūrus eādem:

ultima cēna tuō sit precor illa virō.

ergō ego dīlectam tantum convīva puellam

aspiciam? tangī quem iuuet, alter erit,

alteriusque sinūs aptē subiecta fovēbis?

5

iniciet collō, cum volet, ille manum?

dēsine mīrārī, positō quod candida vīnō

Ātracis ambiguōs trāxit in arma virōs;

nec mihi silva domus nec equō mea membra cohaerent:

vix ā tē videor posse tenēre manūs.

10

quae tibi sint facienda tamen cognōsce, nec Eurīs

dā mea nec tepidīs verba ferenda Notīs.

ante venī quam vir; nec quid, sī vēneris ante,

possit agī videō, sed tamen ante venī.

cum premet ille torum, vultū comes ipsa modestō

15

ībis ut accumbās, clam mihi tange pedem;

mē spectā nūtūsque meōs vultumque loquācem:

excipe fūrtīvās et refer ipsa notās.

verba superciliīs sine vōce loquentia dīcam;

verba legēs digitīs, verba notāta merō.

20

cum tibi succurret Veneris lascīvia nostrae,
 purpureās tenerō pollice tange genās;
 sīquid erit, dē mē tacitā quod mente querāris,
 pendeat extrēmā mollis ab aure manus;
 cum tibi, quae faciā, mea lūx, dīcamve, placēbunt, 25
 versētur digitīs ānulus usque tuīs;
 tange manū mēnsam, tangunt quō mōre precantēs,
 optābis meritō cum mala multa virō.
 quod tibi miscuerit, sapiās, bibat ipse iubētō;
 tū puerum leviter posce, quod ipsa volēs: 30
 quae tū reddiderīs, ego prīmus pōcula sūmam,
 et, quā tū biberīs, hāc ego parte bibam.
 sī tibi forte dabit quod praegustāverit ipse,
 rēice libātōs illius ōre cibōs.
 nec premat impositīs sinitō tua colla lacertīs, 35
 mīte nec in rigidō pectore pōne caput,
 nec sinus admittat digitōs habilēsve papillae;
 ōscula praecipuē nūlla dedisse velīs.
 ōscula sī dederis, fīam manifestus amātor
 et dīcam “mea sunt” iniciamque manum. 40

haec tamen aspiciam, sed quae bene pallia cēlant,

illa mihi caecī causa timōris erunt.

nec femorī committe femur nec crūre cohaerē

nec tenerum dūrō cum pede iunge pedem.

multa miser timeō, quia fēcī multa protervē,

45

exemplīque metū torqueor ipse meī:

saepe mihi dominaeque meae properāta voluptās

veste sub iniectā dulce perēgit opus.

hoc tū nōn faciēs; sed nē fēcisse putēris,

cōnschia dē tergō pallia dēme tuō.

50

vir bibat usque rogā (precibus tamen ōscula dēsint),

dumque bibit, fūrtim, sī potes, adde merum.

sī bene compositus somnō vīnōque iacēbit,

cōnsilium nōbīs rēsque locusque dabunt.

cum surgēs abitūra domum, surgēmus et omnēs,

55

in medium turbae fac memor agmen eās:

agmine mē inveniēs aut inveniēris in illō;

quidquid ibī poteris tangere, tange, meī.

mē miserum! monuī, paucās quod prōsit in hōrās;

sēparor ā dominā nocte iubente meā.

60

nocte vir inclūdet; lacrimīs ego maestus obortīs,

quā licet, ad saevās prōsequar usque forēs.

ōscula iam sūmet, iam nōn tantum ōscula sūmet:

quod mihi dās furtim, iūre coacta dabis.

vērūm invīta datō (potes hoc) similisque coactae:

65

blanditiae taceant sitque maligna Venus.

sī mea vōta valent, illum quoque nē iuuet optō;

sī minus, at certē tē iuuet inde nihil.

sed quaecumque tamen noctem fortūna sequētur,

crās mihi cōstantī vōce dedisse negā.

1.5 Aestus erat, mediamque diēs exēgerat hōram;

apposuī mediō membra levanda torō.

pars adaperata fuit, pars altera clausa fenestrae,

quāle ferē silvae lūmen habēre solent,

quālia sublūcent fugiente crepuscula Phoebō

5

aut ubi nox abiit nec tamen orta diēs.

illa verēcundīs lūx est praebenda puellīs,

quā timidus latebrās spēret habēre pudor.

ecce, Corinna venit tunicā vēlāta recīntā,

candida dīviduā colla tegente comā,

10

quāliter in thalamōs fōrmōsa Samīramis īsse

dīcitur et multīs Lāis amāta virīs.

dēripuī tunicam; nec multum rāra nocēbat,

pugnābat tunicā sed tamen illa tegī;

cumque ita pugnāret tamquam quae vincere nōllet,

15

victa est nōn aegrē prōditiōne suā.

ut stetit ante oculōs positō vēlāmine nostrōs,

in tōtō nusquam corpore menda fuit:

quōs umerōs, quālēs vīdī tetigīque lacertōs!

fōrma papillārum quam fuit apta premī!

20

quam castīgātō plānus sub pectore venter!

quantum et quāle latus! quam iuvenāle femur!

singula quid referam? nīl nōn laudābile vīdī,

et nūdā pressī corpus ad usque meum.

cētera quis nescit? lassī requiēvimus ambō.

25

prōvenient mediū sīc mihi saepe diēs.

1.6 Iānitor (indignum) dūrā religāte catēnā,

difficilem mōtō cardine pande forem.

quod precor exiguum est: aditū fac iānua parvō

oblīquum capiat sēmiadaperta latus.

longus amor tālēs corpus tenuāvit in ūsūs

5

aptaque subductō pondere membra dedit;

ille per excubiās custōdum lēniter ire

mōnstrat, inoffēnsōs dērigit ille pedēs.

at quondam noctem simulācraque vāna timēbam;

mīrābar, tenebrīs quisquis itūrus erat:

10

rīsīt, ut audīrem, tenerā cum mātrem Cupīdō

et leviter 'fīēs tū quoque fortis' ait.

nec mora, vēnit amor: nōn umbrās nocte volantēs,

nōn timeō strictās in mea fāta manūs;

tē nimium lentum timeō, tibi blandior ūnī:

15

tū, mē quō possīs perdere, fulmen habēs.

aspice (utī videās, immītia claustra relaxā)

ūda sit ut lacrimīs iānua facta meīs.

certē ego, cum positā stārēs ad verbera veste,

ad dominam prō tē verba tremente tulī.

20

ergō, quae valuit prō tē quoque grātia quondam,

heu facinus! prō mē nunc valet illa parum?

redde vicem meritīs: grātō licet esse, quod optās.

tempora noctis eunt; excute poste seram.

excute: sīc umquam longā relevēre catēnā,

25

nec tibi perpetuō serva bibātur aqua.

ferreus ōrantem nēquīquam, iānitor, audīs:

rōboribus dūrīs iānua fulta riget.

urbibus obsessīs clausae mūnīmina portae

prōsunt: in mediā pāce quid arma timēs?

30

quid faciēs hostī, quī sīc exclūdis amantem?

tempora noctis eunt; excute poste seram.

nōn ego mīlitibus veniō comitātus et armīs:

sōlus eram, sī nōn saevus adesset Amor;

hunc ego, sī cupiam, nusquam dīmittere possum:

35

ante vel ā membrīs dīvidar ipse meīs.

ergō Amor et modicum circā mea tempora vīnum

mēcum est et madidīs lapsa corōna comīs.

arma quis haec timeat? quis nōn eat obvius illīs?

tempora noctis eunt; excute poste seram.

40

lentus es, an somnus, quī tē male perdat, amantis

verba dat in ventōs aure repulsa tuā?

at, meminī, prīmō, cum tē cēlāre volēbam,

pervigil in mediae sīdera noctis erās.

forsitan et tēcum tua nunc requiēscit amīca:

45

heu, melior quantō sors tua sorte meā!

dummodo sīc, in mē dūrae transīte catēnae.

tempora noctis eunt; excute poste seram.

fallimur, an versō sonuērunt cardine postēs

raucaque concussae signa dedēre forēs?

50

fallimur: impulsa est animōsō iānua ventō.

ei mihi, quam longē spem tulit aura meam!

sī satis es raptae, Boreā, memor Ōrīthyiae,

hūc ades et surdās flāmine tunde forēs.

urbe silent tōtā, vitreōque madentia rōre

55

tempora noctis eunt; excute poste seram,

aut ego iam ferrōque ignīque parātior ipse,

quem face sustineō, tecta superba petam.

nox et Amor vīnumque nihil moderābile suādent:

illa pudōre vacat, Līber Amorque metū.

60

omnia cōsūmpsī, nec tē precibusque minīsque

mōvimus, ō foribus dūrior ipse tuīs.

nōn tē fōrmōsae decuit servāre puellae

līmina: sollicitō carcere dignus erās.

iamque pruīnōsōs mōlītur Lūcifer axēs,

65

inque suum miserōs excitat āles opus.

at tū, nōn laetīs dētracta corōna capillīs,

dūra super tōtā līmina nocte iacē;

tū dominae, cum tē prōiectam māne vidēbit,

temporis absūptī tam male testis eris.

70

quālis cumque valē sentīque abeuntis honōrem,

lente nec admissō turpis amante, valē.

vōs quoque, crūdēlēs rigidō cum līmine postēs

dūraque cōservae ligna, valēte, forēs.

1.7 Adde manūs in vincla meās (meruēre catēnās),

dum furor omnis abit, sī quis amīcus ades:

nam furor in dominam temerāria bracchia mōvit;

flet mea vēsānā laesa puella manū.

tunc ego vel cārōs potuī violāre parentēs

5

saeva vel in sānctōs verbera ferre deōs.

quid? nōn et clipeī dominus septemplicis Ajax

strāvit dēprēnsōs lāta per arva gregēs,

et vindex in mātrem patris, malus ultor, Orestēs

ausus in arcānās poscere tēla deās?

10

ergō ego dīgestōs potuī laniāre capillōs?

nec dominam mōtae dēdecuēre comae:

sīc fōrmōsa fuit; tālem Schoenēida dīcam

Maenaliās arcū sollicitāsse ferās;

tālis periūrī prōmissaque vēlaque Thēsei

15

flēvit praecipitēs Crēssa tulisse Notōs;

sīc, nisi vittātīs quod erat, Cassandra, capillīs,

prōcubuit templō, casta Minerva, tuō.

quis mihi nōn 'dēmēns,' quis nōn mihi 'barbare' dīxit?

ipsa nihil: pavidō est lingua retenta metū.

20

sed tacitī fēcēre tamen convīcia vultūs;

ēgit mē lacrimīs ōre silente reum.

ante meōs umerīs vellem cecidisse lacertōs;

ūtilius potuī parte carēre meī:

in mea vēsānās habuī dispendia vīrēs

25

et valuī, poenam fortis in ipse meam.

quid mihi vōbīscum, caedis scelerumque ministrae?

dēbita sacrilegae vincla subīte manūs.

an, sī pulsāssem minimum dē plēbe Quirītem,

plecterer: in dominam iūs mihi māius erit?

30

pessima Tŷdīdēs scelerum monimenta relīquit:

ille deam pīmus perculit; alter ego.

et minus ille nocēns: mihi quam profitēbar amāre

laesa est; Tŷdīdēs saevus in hoste fuit.

ī nunc, magnificōs victor mōlīre triumphōs,

35

cinge comam laurō vōtaque redde Iovī,

quaeque tuōs currūs comitantum turba sequētur,

clāmet 'iō, fortī victa puella virō est!'

ante eat effūsō trīstis captīva capillō,

sī sinerent laesae, candida tōta, genae.

40

aptius impressis fuerat livere labellis

et collum blandi dentis habere notam.

dēnique sī tumidī rītū torrentis agēbar

caecaque mē praedam fecerat ira suam,

nōnne satis fuerat timidae inclāmāsse puellae

45

nec nimium rigidās intonuisse minās

aut tunicam ā summā didūcere turpiter ōrā

ad mediam (mediae zōna tulisset opem)?

at nunc sustinui raptis ā fronte capillis

ferreus ingenuās ungue notare genās.

50

astitit illa amēns albō et sine sanguine vultū,

caeduntur Pariis quālia saxa iugīs;

exanimēs artūs et membra trementia vīdī,

ut cum pōpuleās ventilat aura comās,

ut lenī Zephyrō gracilis vibrātur harundō

55

summave cum tepidō stringitur unda Notō;

suspēnsaeque diū lacrimae fluxere per ōra,

quāliter abiectā dē nive mānat aqua.

tunc ego mē primum coepi sentire nocentem;

sanguis erant lacrimae, quās dabat illa, meus.

60

ter tamen ante pedēs voluī prōcumbere supplex;

ter formīdātās reppulit illa manūs.

at tū nē dubitā (minuet vindicta dolōrem)

prōtinus in vultūs unguibus īre meōs;

nec nostrīs oculīs nec nostrīs parce capillīs:

65

quamlibet infirmās adiuvat īra manūs.

nēve meī sceleris tam trīstia signa supersint,

pōne recompositās in statiōne comās.

1.8 Est quaedam (quicumque volet cognoscere lenam,

audiat), est quaedam nomine Dipsas anus.

ex re nomen habet: nigri non illa parentem

Memnonis in roseis sobria vidit equis.

illa magas artes Aeaeaque carmina novit,

5

inque caput liquidas arte recurvat aquas;

scit bene quid gramen, quid torto concita rhombō

licia, quid valeat virus amantis equae.

cum voluit, toto glomerantur nubila caelo;

cum voluit, puro fulget in orbe dies.

10

sanguine, si qua fides, stillantia sidera vidi;

purpureus Lunae sanguine vultus erat.

hanc ego nocturnas versam volitare per umbras

suspikor et pluma corpus anile tegi.

suspikor, et fama est; oculis quoque pupula duplex

15

fulminat et gemino lumen ab orbe venit.

evocat antiquis proavos atavosque sepulchris

et solidam longo carmine findit humum.

haec sibi proposuit thalamos temerare pudicos;

nec tamen eloquio lingua nocente caret.

20

fors mē sermōnī testem dedit; illa monēbat

tālia (mē duplicēs occuluēre forēs):

'scīs here tē, mea lūx, iuvenī placuisse beātō?

haesit et in vultū cōnstitit usque tuō.

et cūr nōn placeās? nūllī tua fōrma secunda est. 25

mē miseram! dignus corpore cultus abest.

tam fēlix essēs quam fōrmōsissima vellem:

nōn ego tē factā dīvite pauper erō.

stella tibi oppositī nocuit contrāria Mārtis;

Mārs abiit; signō nunc Venus apta suō. 30

prōsit ut adveniēns, ēn aspice: dīves amātor

tē cupiit; cūrae, quid tibi dēsit, habet.

est etiam faciēs, quā sē tibi comparet, illī:

sī tē nōn ēmptam vellet, emendus erat.

ērubuit! decet alba quidem pudor ōra, sed iste, 35

sī simulēs, prōdest; vērus obesse solet.

cum bene dēiectīs gremium spectābis ocellīs,

quantum quisque ferat, respiciendus erit.

forsitan immundae Tatiō rēgnante Sabīnae

nōluerint habilēs plūribus esse virīs; 40

nunc Mārs externīs animōs exercet in armīs,

at Venus Aenēae rēgnat in urbe suī.

lūdunt fōrmōsae: casta est quam nēmō rogāvit;

aut, sī rūsticitās nōn vetat, ipsa rogat.

hās quoque, quae frontis rūgās in vertice portant,

45

excute, dē rūgīs crīmina multa cadent.

Pēnelopē iuvenum vīrēs temptābat in arcū;

quī latus argueret corneus arcus erat.

lābitur occultē fallitque volātilis aetās,

ut celer admissīs lābitur amnis aquīs.

50

aera nitent ūsū, vestis bona quaerit habērī,

cānēscunt turpī tēcta relictā sitū:

fōrma, nisi admittās, nūllō exercente senēscit;

nec satis effectūs ūnus et alter habent.

certior ē multīs nec tam invidiōsa rapīna est;

55

plēna venit cānīs dē grege praeda lupīs.

ecce, quid iste tuus praeter nova carmina vātēs

dōnat? amātōris mīlia multa legēs.

ipse deus vātum pallā spectābilis aureā

tractat inaurātae cōnsona fīla lyrae.

60

quī dabit, ille tibi magnō sit māior Homērō;

crēde mihi, rēs est ingeniōsa dare.

nec tū, sī quis erit capitis mercēde redēptus,

dēspice: gypsātī crīmen ināne pedis.

nec tē dēcipiant veterēs circum ātria cērae:

65

tolle tuōs tēcum, pauper amātor, avōs.

quī, quia pulcher erit, poscet sine mūnere noctem,

quod det, amātōrem flāgitet ante suum.

parcius exigitō pretium, dum rētia tendis,

nē fugiant; captōs lēgibus ūre tuīs.

70

nec nocuit simulātus amor: sine crēdat amārī

et cave, nē grātīs hic tibi constet amor.

saepe negā noctēs: capitis modo finge dolōrem;

et modo, quae causās praebeat, Īsis erit.

mox recipe, ut nūllum patiendī colligat ūsum

75

nēve relentēscat saepe repulsus amor.

surda sit ōrantī tua iānua, laxa ferentī;

audiat exclūsī verba receptus amāns;

et quasi laesa prior nōnnumquam irāscere laesō:

vānēscit culpā culpa repēnsa tuā.

80

sed numquam dederis spatiōsum tempus in īram:

saepe simultātēs īra morāta facit.

quīn etiam discant oculī lacrimāre coactī,

et faciant ūdās illa vel illa genās;

nec, sī quem fallēs, tū periūrāre timētō:

85

commodat in lūsūs nūmina surda Venus.

servus et ad partēs sollers ancilla parentur,

quī doceant aptē quid tibi possit emī,

et sibi pauca rogent: multōs sī pauca rogābunt,

postmodo dē stipulā grandis acervus erit.

90

et soror et māter, nūtrix quoque carpat amantem:

fit cito per multās praeda petīta manūs.

cum tē dēficiēt poscendī mūnera causae,

nātālem libō testificāre tuum.

nē sēcūrus amet nullō rīvāle cavētō:

95

nōn bene, sī tollās proelia, dūrat amor.

ille virī videat tōtō vēstīgia lectō

factaque lascīvīs līvida colla notīs;

mūnera praecipuē videat quae mīserit alter:

sī dederit nēmō, Sacra roganda Via est.

100

cum multa abstulerīs, ut nōn tamen omnia dōnet,

quod numquam reddās, commodet ipsa rogā.

lingua iuuet mentemque tegat: blandīre nocēque;

impia sub dulcī melle venēna latent.

haec sī praestiterīs ūsū mihi cognita longō

105

nec tulerint vōcēs ventus et aura meās,

saepe mihi dīcēs vīvae bene, saepe rogābis

ut mea dēfunctae molliter ossa cubent—'

vōx erat in cursū, cum mē mea prōdidit umbra;

at nostrae vix sē continuēre manūs

110

quīn albam rāramque comam lacrimōsaque vīnō

lūmina rūgōsās distraherentque genās.

dī tibi dent nūllōsque Larēs inopemque senectam,

et longās hiemēs perpetuamque sitim!

1.9 Militat omnis amāns, et habet sua castra Cupīdō;

Attice, crēde mihi, militat omnis amāns.

quae bellō est habilis, Venerī quoque convenit aetās:

turpe senex miles, turpe senilis amor.

quōs petiēre ducēs animōs in milite fortī,

5

hōs petit in sociō bella puella virō:

pervigilant ambō, terrā requiēscit uterque;

ille forēs dominae servat, at ille ducis.

militis officium longa est via: mitte puellam,

strēnuus exemptō fine sequētur amāns;

10

ībit in adversōs montēs duplicātaque nimbō

flūmina, congestās exeret ille nivēs,

nec freta pressūrus tumidōs causābitur Eurōs

aptave verrendīs sīdera quaeret aquīs.

quis nisi vel miles vel amāns et frīgora noctis

15

et dēnsō mixtās perferet imbre nivēs?

mittitur īfestōs alter speculātor in hostēs,

in rīvāle oculōs alter, ut hoste, tenet.

ille gravēs urbēs, hic dūrae līmen amīcae

obsidet; hic portās frangit, at ille forēs.

20

saepe sopōrātōs invādere prōfuit hostēs

caedere et armātā vulgus inerme manū.

sīc fera Thrēiciī cecidērunt agmina Rhēsī,

et dominum captī dēseruistis equī.

nempe marītōrum somnīs ūtuntur amantēs

25

et sua sōpītīs hostibus arma movent.

custōdum trānsire manūs vigilumque catervās

mīlitis et miserī semper amantis opus.

Mārs dubius, nec certa Venus: victīque resurgunt,

quōsque negēs umquam posse iacēre, cadunt.

30

ergō dēsidiā quīcumque vocābat amōrem,

dēsinat: ingeniū est experientis Amor.

ardet in abductā Brīsēide magnus Achillēs

(dum licet Argēās frangite, Trōes, opēs);

Hector ab Andromachēs complexibus ībat ad arma,

35

et galeam capitī quae daret, uxor erat;

summa ducum, Ātrīdēs vīsā Priamēide fertur

Maenadis effūsīs obstipuisse comīs.

Mārs quoque dēprēnsus fabrīlia vincula sēnsit:

nōtior in caelō fābula nūlla fuit.

40

ipse ego segnis eram discinctaque in ōtia nātus;

mollierant animōs lectus et umbra meōs;

impulit ignāvum fōrmōsae cūra puellae,

iussit et in castrīs aera merēre suīs.

inde vidēs agilem nocturnaue bella gerentem:

45

quī nōlet fierī dēsidiōsus, amet.

1.10 Quālis ab Eurōtā Phrygiīs āvecta carīnīs

coniugibus bellī causa duōbus erat,
 quālis erat Lēdē, quam plūmīs abditus albīs
 callidus in falsā lūsit adulter ave,
 quālis Am̄ymōnē siccīs errāvit in Argīs, 5
 cum premeret summī verticis urna comās,
 tālis erās: aquilamque in tē taurumque timēbam
 et quicquid magnō dē Iove fēcit Amor.
 nunc timor omnis abest animīque resānuīt error,
 nec faciēs oculōs iam capit ista meōs. 10
 cūr sim mūtātus quaeris? quia mūnera poscis:
 haec tē nōn patitur causa placēre mihi.
 dōnec erās simplex, animum cum corpore amāvī;
 nunc mentis vitiō laesa figūra tua est.
 et puer est et nūdus Amor, sine sordibus annōs 15
 et nūllās vestēs, ut sit apertus, habet.
 quid puerum Veneris pretiō prōstāre iubētis?
 quō pretium condāt, nōn habet ille sinum.
 nec Venus apta ferīs Veneris nec filius armīs:
 nōn decet imbellēs aera merēre deōs. 20

stat meretrix certō cuivīs mercābilis aere

et miserās iussō corpore quaerit opēs;

dēvovet imperium tamen haec lēnōnis avārī

et, quod vōs facitis sponte, coacta facit.

sūmite in exemplum pecudēs ratiōne carentēs:

25

turpe erit, ingenium mītius esse ferīs.

nōn equa mūnus equum, nōn taurum vacca poposcit,

nōn ariēs placitam mūnere captat ovem.

sōla virō mulier spoliīs exultat adēptīs,

sōla locat noctēs, sōla licenda venit

30

et vendit, quod utrumque iuvat, quod uterque petēbat,

et pretium, quantī gaudeat ipsa, facit.

quae Venus ex aequō ventūra est grāta duōbus,

altera cūr illam vendit et alter emit?

cūr mihi sit damnō, tibi sit lucrōsa voluptās,

35

quam sociō mōtū fēmina virque ferunt?

nec bene conductī vendunt periūria testēs

nec bene sēlectī iūdicis arca patet.

turpe reōs emptā miserōs dēfendere linguā,

quod faciat magnās, turpe tribūnal, opēs;

40

turpe torī reditū cēnsūs augēre paternōs

et faciem lucrō prōstituisse suam.

grātia prō rēbus meritō dēbētur inēemptīs;

prō male conductō grātia nūlla torō.

omnia conductor solvit mercēde solūtā;

45

nōn manet officiō dēbitor ille tuō.

parcite, formōsae, pretium prō nocte paciscī:

nōn habet ēventūs sordida praeda bonōs.

nōn fuit armillās tantī pepigisse Sabīnās

ut premerent sacrae virginis arma caput;

50

ē quibus exierat, trāiēcit viscera ferrō

filius, et poenae causa monīle fuit.

nec tamen indignum est ā dīvite praemia poscī:

mūnera poscentī quod dare possit habet;

carpite dē plēnīs pendentēs vītibus ūvās,

55

praebeat Alcinoī pōma benignus ager.

officium pauper numeret studiumque fidemque;

quod quis habet, dominae cōnferat omne suae.

est quoque carminibus meritās celebrāre puellās

dōs mea: quam voluī, nōta fit arte meā.

60

scindentur vestēs, gemmae frangentur et aurum;

carmina quam tribuent, fāma perennis erit.

nec dare, sed pretium poscī dēdignor et ōdī;

quod nego poscentī, dēsine velle, dabō.

1.11 Colligere incertōs et in ordine pōnere crīnēs

docta neque ancillās inter habenda Napē inque ministeriīs fūrtīvae cognita noctis ūtilis et dandīs ingeniōsa notīs, saepe venīre ad mē dubitantem hortāta Corinnam,	5
saepe labōrantī fīda reperta mihi, accipe et ad dominam perarātās māne tabellās perfer et obstantēs sēdula pelle morās. nec silicum vēnae nec dūrum in pectore ferrum nec tibi simplicitās ōrdine māior adest;	10
crēdibile est et tē sēnsisse Cupīdinis arcūs: in mē mīlitiae signa tuēre tuae. sī quaeret quid agam, spē noctis vīvere dīcēs; cētera fert blandā cēra notāta manū. dum loquor, hōra fugit: vacuae bene redde tabellās,	15
vērum continuō fac tamen illa legat. aspiciās oculōs mandō frontemque legentis: et tacitō vultū scīre futūra licet. nec mora, perlēctīs rescribat multa iubētō: ōdī, cum lātē splendida cēra vacat.	20

comprimat ordinibus versūs, oculōsque morētur

 margine in extrēmō littera †rāsa† meōs.

quid digitōs opus est graphiō lassāre tenendō?

 hoc habeat scrīptum tōta tabella "venī."

nōn ego victrīcēs laurō redimīre tabellās

25

 nec Veneris mediā pōnere in aede morer.

subscrībam VENERĪ FĪDĀS SIBI NĀSO MINISTRĀS

 DĒDICAT. AT NŪPER VĪLE FUISTIS ACER.

1.12 Flēte meōs cāsūs: trīstēs rediēre tabellae;

īnfēlix hodiē littera posse negat.

ōmina sunt aliquid: modo cum discēdere vellet,

ad līmen digitōs restitit īcta Napē.

missa forās iterum līmen trānsīre mementō

5

cautius atque altē sobria ferre pedem.

īte hinc, difficilēs, fūnebria ligna, tabellae,

tūque negātūrīs cēra referta notīs,

quam, puto, dē longae collectam flōre cicūtae

melle sub infāmī Corsica mīsit apis.

10

at tamquam miniō penitus medicāta rubēbās:

ille color vērē sanguinolentus erat.

prōiectae triviīs iaceātis, inūtile lignum,

vōsque rotae frangat praetereuntis onus.

illum etiam, quī vōs ex arbore vertit in ūsum,

15

convincam pūrās nōn habuisse manūs.

praebuit illa arbor miserō suspendia collō,

carnificī dīrās praebuit illa crucēs;

illa dedit turpēs raucīs būbōnibus umbrās,

vulturis in rāmīs et strigis ōva tulit.

20

hīs ego commīsī nostrōs insānus amōrēs

molliaque ad dominam verba ferenda dedī?

aptius hae capiant vadimōnia garrula cērae,

quās aliquis dūrō cognitor ōre legat;

inter ephēmeridas melius tabulāsque iacērent,

25

in quibus absumptās flēret avārus opēs.

ergō ego vōs rēbus duplicēs prō nōmine sēnsī:

auspiciī numerus nōn erat ipse bonī.

quid precer irātus, nisi vōs cariōsa senectūs

rōdat, et immundō cēra sit alba sitū?

25

1.13 *Iam super oceanum venit ā seniōre marītō*

flāva pruīnōsō quae vehit axe diem.

quō properās, Aurōra? manē: sīc Memnonis umbrīs

annua sollemnī caede parentet avis.

nunc iuvat in tenerīs dominae iacuisse lacertīs;

5

sī quandō, laterī nunc bene iūncta meō est.

nunc etiam somnī pinguēs et frīgidus āēr,

et liquidum tenuī gutture cantat avis.

quō properās ingrāta virīs, ingrāta puellīs?

rōscida purpureā supprime lōra manū.

10

ante tuōs ortūs melius sua sīdera servat

nāvita nec mediā nescius errat aquā.

tē surgit quamvīs lassus veniente viātor

et mīles saevās aptat ad arma manūs.

prīma bidente vidēs onerātōs arva colentēs,

15

prīma vocās tardōs sub iuga panda bovēs.

tū puerōs somnō fraudās trādisque magistrīs,

ut subeant tenerae verbera saeva manūs,

atque eadem sponsum †cultōs† ante ātria mittis,

ūnius ut verbī grandia damna ferant.

20

nec tū cōsultō nec tū iūcunda disertō:

cōgitur ad litēs surgere uterque novās.

tū, cum fēmineī possint cessāre labōrēs,

lānificam revocās ad sua pēnsa manum.

omnia perpeterer; sed surgere māne puellās

25

quis, nisi cui nōn est ūlla puella, ferat?

optāvī quotiēns nē nox tibi cēdere vellet,

nē fugerent vultūs sīdera mōta tuōs!

optāvī quotiēns aut ventus frangeret axem

aut caderet spissā nūbe retentus equus!

30

invida, quō properās? quod erat tibi filiū āter,

māternī fuerat pectoris ille color.

Tīthōnō vellem dē tē nārrāre liceret:

35

fēmina nōn caelō turpior ūlla foret.

illum dum refugis, longō quia grandior aevō,

surgis ad invīsās ā sene māne rotās;

at sī quem manibus Cephalum complexa tenērēs,

clāmārēs “lentē currite, noctis equī.”

40

cūr ego plectar amāns, sī vir tibi marcet ab annīs?

num mē nūpsistī conciliante senī?

aspice quot somnōs iuvenī dōnārit amātō

Lūna, neque illīus fōrma secunda tuae.

ipse deum genitor, nē tē tam saepe vidēret,

45

commīsit noctēs in sua vōta duās.

iurgia fīnieram. scīrēs audīsse: rubēbat,

nec tamen adsuētō tardius orta diēs.

1.14 Dīcēbam “medicāre tuōs dēsiste capillōs”;

tingere quam possīs, iam tibi nūlla coma est.

at sī passa forēs, quid erat spatiōsius illīs?

contigerant īmum, quā patet, usque latus.

quid, quod erant tenuēs et quōs ornāre timērēs,

5

vēla colōrātī quālia Sēres habent,

vel pede quod gracilī dēdūcit arānea filum,

cum leve dēsertā sub trabe nectit opus?

nec tamen āter erat neque erat tamen aureus ille

sed, quamvīs neuter, mixtus uterque color,

10

quālem clīvōsae madidīs in vallibus Īdae

ardua dēreptō cortice cedrus habet.

adde quod et docilēs et centum flexibus aptī

et tibi nūllīus causa dolōris erant.

nōn acus abrūpit, nōn vallum pectinis illōs;

15

ōrnātrix tūtō corpore semper erat;

ante meōs saepe est oculōs ōrnāta nec umquam

bracchia dēreptā saucia fēcit acū.

saepe etiam nōndum dīgestīs māne capillīs

purpureō iacuit sēmisupīna torō;

20

tum quoque erat neglēcta decēns, ut Thrācia Bacchē,

cum temerē in viridī grāmine lassa iacet.

cum gracilēs essent tamen et lānūginis instar,

heu, mala vexātae quanta tulēre comae!

quam sē praebuerunt ferrō patienter et ignī,

25

ut fieret tortō nexilis orbe sinus!

clāmābam "scelus est istōs, scelus, ūrere crīnēs.

sponte decent: capitī, ferrea, parce tuō.

vim procul hinc removē: nōn est, quī dēbeat ūrī;

ērudit admōtās ipse capillus acūs."

30

fōrmōsae periēre comae, quās vellet Apollō,

quās vellet capitī Bacchus inesse suō;

illīs contulerim, quās quondam nūda Diōnē

pingitur ūmentī sustinuisse manū.

quid male dispositōs quereris periisse capillōs?

35

quid speculum maestā pōnis inepta manū?

nōn bene cōnsuētīs ā tē spectāris ocellīs:

ut placeās, dēbēs immemor esse tuī.

nōn tē cantātae laesērunt paelicis herbae,

nōn anus Haemoniā perfida lāvit aquā,

40

nec tibi vīs morbī nocuit (procul ōmen abestō),

nec minuit dēnsās invida lingua comās:

fācta manū culpāque tuā dispendia sentīs;

ipsa dabās capitī mixta venēna tuō.

nunc tibi captīvōs mittet Germānia crīnēs;

45

tūta triumphātae mūnere gentis eris.

ō quam saepe comās aliquō mīrante rubēbis

et dīcēs “ēemptā nunc ego merce probor.

nescioquam prō mē laudat nunc iste Sygambram;

fāma tamen meminī cum fuit ista mea.”

50

mē miserum! lacrimās male continet ōraque dextrā

prōtegit ingenuās picta rubōre genās;

sustinet antīquōs gremiō spectatque capillōs,

ei mihi, nōn illō mūnera digna locō.

collige cum vultū mentem: reparābile damnum est;

55

postmodo nātīvā cōspiciēre comā.

1.15 Quid mihi, Līvor edāx, ignāvōs obicis annōs

ingeniūque vocās carmen inertis opus, nōn mē mōre patrum, dum strēnuā sustinet aetās, praemia mīlitiae pulverulenta sequī nec mē verbōsās lēgēs ēdiscere nec mē	5
ingrātō vōcem prōstituisse forō? mortāle est, quod quaeris, opus; mihi fāma perennis quaeritur, in tōtō semper ut orbe canar. vīvet Maeonidēs, Tenedos dum stābit et Īdē, dum rapidās Simoīs in mare volvet aquās;	10
vīvet et Ascraeus, dum mustīs ūva tumēbit, dum cadet incurvā falce resecta Cerēs. Battiadēs semper tōtō cantābitur orbe: quamvīs ingeniō nōn valet, arte valet. nūlla Sophoclēō veniet iactūra cothurnō;	15
cum sōle et lūnā semper Arātus erit. dum fallax servus, dūrus pater, improba lēna vīvent et meretrīx blanda, Menandros erit. Ennius arte carēns animōsīque Accius ōris cāsūrum nūllō tempore nōmen habent.	20

Varrōnem prīmamque ratem quae nesciet aetās

aureaque Aesoniō terga petīta ducī?

carmina sublīmis tunc sunt peritūra Lucretī,

exitiō terrās cum dabit ūna diēs.

Tītyrus et frūgēs Aenēiaque arma legentur,

25

Rōma triumphātī dum caput orbis erit.

dōnec erunt ignēs arcūsque Cupīdinis arma,

discentur numerī, culte Tibulle, tuī.

Gallus et Hesperīis et Gallus nōtus Eōis,

et sua cum Gallō nōta Lycōris erit.

30

ergō cum silicēs, cum dēns patientis arātrī

dēpereant aevō, carmina morte carent:

cēdant carminibus rēgēs rēgumque triumphī,

cēdat et auriferī rīpa benigna Tagī.

vīlia mīrētur vulgus; mihi flāvus Apollō

35

pōcula Castaliā plēna ministret aquā,

sustineamque comā metuentem frīgora myrtum

atque ā sollicitō multus amante legar.

pāscitur in vīvīs Līvor; post fāta quiēscit,

cum suus ex meritō quemque tuētur honōs.

40

ergō etiam cum mē suprēmus adēderit ignis,
vīvam, parsque meī multa superstes erit.